

NIKOH QADRIYATIMIZNI MUSTAHKAMLIGI OMILI.

Chuboyeva Ozodaxon Kuvonbekovna

Namangan davlat universiteti yuridik fakulteti dotsenti

Nikoh munosabatlari insonlarning birga yashash uchun qaror qabul qilishining oilani shakllantirishning murakkab asosi hisoblanadi.

Oila mamlakatimizning eng oliy qadriyati hisoblanadi.

Prezidentimizning, -“Aholi o’rtasida faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish, jamiyatda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan demokratik tamoyillarni qaror toptirish bilan bog’liq vazifalar ham o’z dolzarbligini saqlab qolmoqda⁵⁴,- deb e’tirof etishlari, barcha jabhalarda va aynan kelajak avlodning voyaga etishi uchun xizmat qiluvchi oilalarni shakllantirish vazifasida ham o’z o’rnida bildirilgan fikrdir.

. Tarbiya borasida taniqli ma’rifatparvar Abdulla Avloniyning “Tarbiya biz uchun yo hayot – yo mamot, yo najot – yo halokat, yo saodat – yo falokat masalasidir” degan so’zlarini aslo unutmasligimiz lozim. Oiladaning har bir a’zosi, bobo-buvilar, otanonalar, farzandlar, kelinlar, kuyovlar, amma xolalar bu borada jiddiy o’ylashlarini davr talab etyapti⁵⁵.

Nikoh arab tilidagi “nikāh” (نِكَاح) so’zidan kirib kelgan bo’lib, asl ma’nosi, qo’shilish, juft bo’lish, oilaviy ittifoq tuzish kabidir

Nikoh — bu ikki inson, erkak va ayolning jamiyat, qonun va ko’pincha diniy an’analar tomonidan tan olingan oilaviy ittifoqidir. U nafaqat birga yashash, balki o’zaro mas’uliyat, huquq va majburiyatlarni ham o’z ichiga oladi. Oddiyroq qilib aytganda, nikoh — bu birga hayot qurish qarori, oila barpo etish maqsadida bir-birini qo’llab-quvvatlash majburiyati, asosiysi farzandli bo’lish va farzand tarbiyasi uchun hamda ularning kelajagi uchun imonga, odobga tayangan asos, birlik, kichik jamiyatni shakllantirish hisoblanadi.

Bu birlik iloxiy hisoblanib, qadriyatlarimiz bilan bogliq barcha manbalarda oilani tashkil etishning asosiy omili deb belgilangan. Nikohning asosiy va o’ziga xos jihatlarini quyidagicha asoslangan:

1. Oilani shakllantirishning huquqiy jixati nikohdir ya’ni, davlat tomonidan ro’yxatdan o’tkaziladi va er-xotinga ma’lum huquqlar beradi.

2. Oilani shakllantirilishi ijtimoiy jihati, jamiyatning boshqa birliklari tomonidan odob doirasida shakllantirildi deb tan olinadi. Ijtimoiy jihat muhim omilligi, jamiyat tomonidan e’tirof etilib, qo’llab-quvvatlanadi

3. Oila qurishda nikoh ma’naviy jihati, shundaki, er-xotin o’rtasida o’zaro hurmat, sevgi, sadoqatga asoslangan kichik jamiyat asosi tashkil topadi

⁵⁴ Мирзиёев Ш. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: “Ўзбекистон” нашриёти, 2021. 284 б.

⁵⁵ Chuboyeva O. Oila mustahkamligini ta’minlashda ota, ona, farzandlar tarbiyasi o’rni. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH VOLUME-7 ISSUE-10 (30- October) 44-50

4. Oila qurish diniy asosga ega, barcha dindagilan oila qurishda diniy rasm, rusumlarni amalga oshiradi, bu albatta qalban pok oila tashkil topishi va mustahkam jamiyat shakllanishi uchun zarur jihat hisoblanadi.

Taxlil etilayotganidek, nikoh — bu shunchaki birga yashash emas, balki mas'uliyatli, ongli va uzoq muddatli hayotiy hamkorlikning shakllanishidir.

Nikoh munosabatlari mustahkam, barqaror va uzoq davom etadigan bo'lishi barcha millatlarda va elatlarda asosiy talab hisoblanadi. Bu ko'proq jamiyat qadriyatlari, oilaviy tarbiya, iqtisodiy sharoit va er-xotin o'rtasidagi hurmat hamda muloqotga bog'liq.

Ayrim qadriyatlarga tayangan madaniyatga ega millatlarda nikohga bo'lgan yondashuv qa'tiy talablarga ega va shu sababli u ko'proq barqaror ko'rinadi.

Ayniqsa, Markaziy Osiyo xalqlari (masalan, o'zbeklar, tojiklar)da oilaviy qadriyatlar kuchli, ajralish kamroq uchraydi, sabr va murosa muhim hisoblanar edi.

Janubiy Osiyo (masalan, hindlar)da ko'pincha nikoh oilalar ishtirokida quriladi va ajralish darajasi pastroq bolib hisoblangan.

Sharqiy Osiyo (masalan, yaponlar, koreyslar)da intizom va mas'uliyat yuqori bo'lishi nikohni ushlab turishga yordam beradi.

Lekin bu umumiy kuzatishlar, har bir oilaning holati alohida. Ba'zi jamiyatlarda ajralish kam bo'lishi har doim ham baxtli nikoh degani emas — ba'zan ijtimoiy bosim yoki iqtisodiy sabablar tufayli odamlar ajrashmaydi.

Nikohning mustahkam bo'lishi birgina tuyg'uga emas, balki bir nechta muhim omillarning uyg'unligiga bog'liq.

Quyida eng asosiylari haqida batafsil tushuntirib beraman:

- O'zaro hurmat va ishonch doimiyliigi. Bu xissiyotlar er-xotin bir-birini qadrlashi, fikrini eshitishi va shaxs sifatida hurmat qilishi juda muhim. Hurmat yo'q joyda sevgi ham asta-sekin kamayadi.

- Oilada ochiq va samimiy muloqotda bo'lish-muammolarni bir-biri bilan maslaxatlashib, ochiq gaplashishi o'zaro kelishuvni ta'minlaydi. Tushunmovchiliklarning aksariyati aynan noto'g'ri yoki yetishmaydigan muloqotdan kelib chiqadi.

- Oilada er-xotin o'zaro ishonchda bo'lishi esa oila bardavomligini ta'minlaydi. Ishonch - nikohning poydevori. Agar er-xotin bir-biriga ishonmasa, shubha va xavotirlar munosabatni yemira boshlaydi.

-Er-xotin munosabatlarida sabr va kechirimlilik nikoh va oilani mustahkamlovchi asosiy xususiyatdir. Har bir inson xato qiladi. Muhimi — xatoni tan olish va kechira bilish. Sabrli bo'lish, ayniqsa qiyin paytlarda, nikohni saqlab qoladi.

-Nikoh tuzish va oilani mustahkam tutishdagi mas'uliyatni bo'lishi bu birlikni mustahkam tutivchi omil hisoblanib, oiladagi vazifalar faqat bir kishiga yuklanmasligi kerak. Uy ishlari, moliyaviy masalalar va farzand tarbiyasida hamkorlik muhim.

-Oila davrasida birgalikda vaqt o'tkazish ham oilani mustahkamligini ta'minlovchi jihatdir. Bandlik sabab bir-biriga vaqt ajratmaslik munosabatni sovitadi. Oddiy suhbatlar, sayr yoki birga qilinadigan mashg'ulotlar yaqinlikni mustahkamlaydi.

-Nikoh va oilaviy munosabatlarda umumiy qadriyatlarga amal qilish, qadriyatlarni o'zaro kelishgan xolda mustahkamlash maqsadlarni amalga oshishini ta'minlaydi. Hayotga qarashlar, qadriyatlar va kelajak rejalari o'xshash bo'lsa, kelishmovchiliklar kamroq bo'ladi.

Nikoh tuzishda va oila munosabatlarida moliyaviy tartib va kelishuv alohida jihat deb belgilanadi. Pul masalalari ko'plab oilalarda muammo tug'diradi. Daromad va xarajatlar bo'yicha kelishib olish muhim.

Oilada, er-xotin o'rtasida hissiy qo'llab-quvvatlash, qiyin vaziyatlarda yonida bo'lish, dalda berish va tushunish er-xotin orasidagi bog'liqlikni kuchaytiradi.

-Shaxsiy rivoj va erkinlik masalasi ham oilani mustahkamlashning asosiy vositasi hisoblanadi. Har bir insonning shaxsiy qiziqishlari va rivojlanishiga imkon berish ham muhim. Bu munosabatni zerikarli bo'lib qolishidan saqlaydi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, oila qurish asosi nikoh hisoblanib, nikohlanish shartlariga rioya etish, nikohni qadriyat sifatida ardoqlashgina jamiyat bardavomligini ta'minlaydi.

Nikoh barcha mamlakatlar etiqodining yorqin ko'rinishi hisonlanadi. Agar nikoh poklikka asoslansa oila barkamol, farzandlar tarbiyasi, jamiyat mustahkam bo'ladi.

Nikoh oilaning vujudga kelishida birdan-bir asos bo'lgani bois u faqat axloq normalari bilan emas, balki maxsus qonun hujjatlari bilan tartibga solinadi. Nikoh, oila qurish Alloh taoloning insoniyat orasida joriy qilingan muqaddas qonunlaridan biri bo'lib, nasl-nasabning davomiyligi, insonlar orasida qarindosh-urug'chilik, mehr-oqibatni mukammal bo'lishi kabi insoniyat uchun manfaatli maqsadlarga xizmat qiladi⁵⁶.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Мирзиёев Ш. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: “Ўзбекистон” нашриёти, 2021. 284 б.
2. Chuboyeva O. Oila mustahkamligini ta'minlashda ota, ona, farzandlar tarbiyasi o'rni. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH VOLUME-7 ISSUE-10 (30- October) 44-50
3. Chuboyeva O.K. Milliy qadriyatlarimizda nikoh. NamDU axborotnomasi. 2025 yil 1-son. 212-217-betlar
4. Chuboyeva O.K. Nikoh munosabatlarida milliylik va qonun normalarining amal qilishi. SO'NGI ILMIIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI RESPUBLIKA ILMIIY-USLUBIY JURNALI 7-JILD 3-SON 13.03.2024. 131-134

⁵⁶ Chuboyeva O.K. Nikoh munosabatlarida milliylik va qonun normalarining amal qilishi. SO'NGI ILMIIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI RESPUBLIKA ILMIIY-USLUBIY JURNALI 7-JILD 3-SON 13.03.2024. 131-134

5. Chuboyeva Ozodaxon Kuvonbekovna. OILA- IJTIMOYIY TARAQQIYOT MANBAI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. 20.06.2025. 41-SON. 364-367

6. Саидисаков Саидахрор Саидисакович. РОЛЬ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИИ В ИЗУЧЕНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. 20.05.2025. 40-SON. 206 -211

7. Саидисаков Саидахрор Саидисакович. PEDAGOG RESPUBLIKA ILMIY JURNALI. "ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИЗУЧЕНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА". 8 – ТОМ 5 – SON / 2025 - YIL / 15 – MAY. 193-197.

8. Chuboyeva Ozodaxon Kuvonbekovna. OILA- IJTIMOYIY TARAQQIYOT MANBAI. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. 20.06.2025. 41-SON. 364-367.

9. Саидисаков Саидахрор Саидакромович. ТИЛ БИЛМОҚ-ЭЛ БИЛМОҚДИР. SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI 7 (2), 191-194

10. Саидисаков Саидахрор Саидакромович. Эмотивное значение и категория эмотивности. PEDAGOG RESPUBLIKA ILMIY JURNALI. www.bestpublication.org. 7 – ТОМ 2 – SON / 2024 - YIL / 15 – FEVRAL.198-203